

РОЗДІЛ VI

РЕЦЕНЗІЇ НА ОПУБЛІКОВАНІ НАУКОВІ ПРАЦІ

DOI: <https://doi.org/10.32366/2709-9261-2021-2-2-175-177>

Колб Олександр Григорович,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
(Волинський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1792-4739>

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ «КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ», ПІДГОТОВЛЕНУ АВТОРСЬКИМ КОЛЕКТИВОМ ЗА ЗАГАЛЬНОЮ РЕДАКЦІЄЮ ДОКТОРА ЮРИДИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА С. Ф. ДЕНИСОВА

У 2018 році значний інтерес наукової спільноти викликало унікальне видання, що суттєво збагатило теоретико-прикладні засади кримінально-виконавчої науки, а також створило відповідні методологічні засади для подальших наукових досліджень з цих питань, а саме монографія «Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам проти моральності», підготовлена авторським колективом за загальною редакцією доктора юридичних наук, професора С. Ф. Денисова¹, яка уже третій рік проходить успішну апробацію та використовується в навчально-науковому процесі майже всіх закладів вищої освіти (далі – ЗВО) України.

Як в анотації зауважили її автори, цю монографію присвячено комплексному кримінологічному дослідженню злочинів проти моральності, а також вивченню сучасного стану цієї групи кримінальних правопорушень як об'єкта кримінологічної розробки (сторінка 2 цієї роботи).

До того ж зазначене видання орієнтоване не тільки на студентів, магістрів та аспірантів, а й на практичних працівників Державної кримінально-виконавчої служби України. Саме це й підтверджує, на наш погляд, актуальність, теоретичне та практичне значення вказаної наукової розробки.

Такий висновок ґрунтується на глибокому аналізі змісту цієї монографії та її структурних елементів.

---

¹ Денисов С. Ф., Кулик С. Г. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам проти моральності : монографія. Чернігів : Академія Державної пенітенціарної служби, 2018. 306 с.

За структурою це видання складається з трьох розділів та дев'яти підрозділів, кожен із яких змістовно відображає сутність досліджуваної проблематики, а також містить конкретні науково обґрунтовані заходи, спрямовані на її вирішення. Крім цього, у роботі є висновки, список використаних джерел та шістнадцять додатків (сторінки 3–4 монографії).

Зокрема, у розділі 1 «Кримінологічна характеристика злочинів проти моральності», який складається з трьох підрозділів, авторами монографії досить детально проаналізовано питання, що стосуються відомостей про ці кримінальні правопорушення як об'єкти кримінологічного дослідження; структури кримінологічної характеристики злочинів проти моральності та їхні кількісні і якісні показники в Україні; латентного виміру злочинів проти моральності (сторінки 9–88 зазначеної роботи).

У зв'язку з цим важливим є висновок авторів монографії про те, що умисна кваліфікація злочинів проти моральності як адміністративних правопорушень (тобто зростання кількості адміністративних проступків завдяки зниженню кількості кримінальних правопорушень за аналогічними чи схожими статтями) не має масштабного характеру (сторінка 86).

У свою чергу, у розділі 2 цієї монографії «Особа злочинця та детермінація злочинів проти моральності», який структурно містить два підрозділи, піддано всебічному аналізу основні кримінологічні риси особи, яка вчиняє злочини проти моральності, а також причини та умови детермінації цих кримінальних правопорушень (сторінки 89–126).

На підставі зазначеного цікавим є висновок, який зробили автори цієї монографії, а саме: особа злочинця є центральною категорією в кримінологічній характеристиці вказаних видів злочинів, а також кримінологічної науки в цілому та є невід'ємною частиною її предмета. Таким чином, на думку С. Ф. Денисова та С. Г. Кулика, успішне запобігання цим кримінальним правопорушенням неможливе без детального вивчення особливостей злочинця (сторінка 103).

До того ж значущим є висновок авторів, поданий на сторінці 126 монографії, зокрема про те, що вчинення суспільно небезпечних діянь, які посягають на моральність, не може пояснюватися лише наявними причинами та умовами, які сприяють учиненню зазначених кримінальних правопорушень, оскільки цілком зрозумілим є те, що основною причиною окремого злочину проти моральності є певні індивідуальні психофізіологічні особливості особи злочинця, а також стійкість його антисуспільної спрямованості та вплив інших обставин на момент учинення цих кримінальних правопорушень.

Не менш важливим у цьому сенсі є розділ 3 цієї роботи «Основні напрями запобігання злочинам проти моральності», що складається з чотирьох підрозділів та в якому з'ясовано такі змістовні елементи, як загальносоціальні, спеціально-кримінологічні та індивідуальні заходи запобігання вказаним кримінальним правопорушенням, а також міжнародний і зарубіжний досвід із зазначених питань дослідження (сторінки 127–192).

Зокрема, теоретичне та прикладне значення має висновок, зроблений авторами монографії на сторінці 137: аморальні прояви на загальносоціальному рівні потребують зовсім інших заходів впливу, ніж, наприклад, правопорушення, пов'язані з уживанням алкоголю чи наркотиків, враховуючи ту обставину, що неприпустимо боротися з аморальними вчинками юридичними засобами. Саме тому С. Ф. Денисов та С. Г. Кулик уважають, що заходи щодо запобігання

аморальним вчинкам, по суті, на практиці обмежуються вираженням громадської позиції, яку займають члени сім'ї порушника, його колеги по роботі та оточення (сторінка 137).

Прикладне значення має також позиція авторів цієї монографії, яку вони висловили на сторінці 157, про те, що спеціально-кримінологічні форми впливу мають багаторівневий характер та повинні застосовуватися для запобігання вчиненню злочинів проти моральності, враховуючи позитивні результати загальносоціальних заходів у їхньому тісному взаємозв'язку.

У такому ж контексті сформульовано авторським колективом монографії висновок, що індивідуальне запобігання злочинам проти моральності повинно ґрунтуватися на більш детальному аналізі кримінальної спрямованості особи злочинця, залежно від категорії (групи) зазначених кримінальних правопорушень (сторінка 168).

Не менш важливою та цінною в теоретичному та практичному аспектах є позиція С. Ф. Денисова та С. Г. Кулика стосовно досвіду різних країн світу, пов'язаного із запобіганням злочинам проти моральності, який може стати корисним і має бути врахований під час розробки національних програм щодо запобігання кримінальним правопорушенням, а також під час реформування державних структур щодо захисту суспільної моральності та правоохоронних органів, до компетенції яких належить зазначена діяльність (сторінка 192).

Прикладний характер мають також загальні висновки, розміщені на сторінках 193–195, які зробили автори монографії, використавши при цьому 362 літературних джерела, включаючи наукові, нормативно-правові акти, судову практику та зарубіжний досвід із зазначеної тематики дослідження (сторінки 196–229).

Варто звернути увагу й на той факт, що в цій монографії досить вдало та професійно грамотно використані в тексті всі запропоновані в ній додатки (16 додатків; сторінки 230–306), особливо ті, що стосуються проектів законів, кількості вивчених кримінальних проваджень та результатів анонімного анкетування різноманітних респондентів з цієї проблематики.

Отже, на підставі результатів проведеного аналізу змісту монографії «Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам проти моральності», підготовленої С. Ф. Денисовим та С. Г. Куликом, слід констатувати, що зазначене видання є актуальним та таким, що має теоретичне і практичне значення, може бути використане в навчальному процесі та науковій діяльності не тільки ЗВО системи правоохоронних органів, а й у так званих цивільних ЗВО аналогічного професійного спрямування.